

Socialinės kompetencijos ugdymo pavyzdžiai muzikos pamokose

Gyvenkime draugiškai!

*I žmones ir pasaulį žvelgiu su pagarba,
noriai bendrauju ir bendradarbiauju,
aktyviai ir atsakingai dalyvauju bendruomenės gyvenime,
veikiu kitų labui.*

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.)
mokinių esminių kompetencijų ugdymas“

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų (2008) įvade teigiama, kad baigęs pagrindinio ugdymo programą mokinys yra įgijęs ne tik dalykines, bet ir bendrąsias kompetencijas. Viena jų – socialinė kompetencija – minėtame dokumente apibrėžiama taip:

Mokinys:

- gerbia ir toleruoja įvairių kultūrų, lyties, socialinių ir amžiaus grupių žmones, žino savo ir kitų teises ir pareigas, suvokia save kaip bendruomenės ir visuomenės narį;
- konstruktyviai bendradarbiauja siekdamas bendro tikslo, geba valdyti konfliktus, kuria ir palaiko draugiškus santykius, yra empatiškas, padeda kitiems.

Ugdymo plėtotės centro vykdomo projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ mokymų dalyviai komunikavimo kompetencijos sampratą praplečia. Socialinė kompetencija laikoma išugdyta, kai mokinys:

- gerbia kitų jausmus, poreikius, įsitikinimus;
- pozityviai bendrauja, yra atsakingas, valdo konfliktus;
- padeda kitiems ir priima pagalbą;
- dalyvauja bendruomenės ir visuomenės gyvenime.

Ugdant mokinių socialinę kompetenciją didelė reikšmė tenka muzikos pamokoms. Muzikos pamokose dominuoja ansamblinis arba kolektyvinis muzikavimas, tad mokiniai skatinami įsiklausyti ir girdėti vieni kitus, derintis siekiant bendro meninio rezultato, teikti klausytojams estetinį pasitenkinimą. Muzikoje, kaip ir kituose menuose, labai svarbi yra baigiamoji kūrybinio proceso fazė – kūrinio(-ų) parodymas / atlikimas publikai, kitaip sakant, koncertinė veikla. Bendrojo muzikinio ugdymo pamokose koncertinė veikla suprantama kaip pasirodymai muzikos klasėje, klasės, mokyklos ar kituose renginiuose. Planuodami, organizuodami, vesdami koncertus, kultūrinius renginius ir dalyvaudami juose, analizuodami socialinį muzikos kontekstą mokiniai išbando įvairius socialinius vaidmenis (atlikėjo, kritiko, kūrėjo ir kt.), įgyja kritinės nuovokos.

Užduočių, prisidedančių prie mokinių socialinės kompetencijos ugdymo, pavyzdžiai

„Muzikinis portretas“

Užduotis skirta 5 klasės mokiniams.

Užduočiai atlikti skiriama 15 minučių. Užduoties pristatymui – pagal poreikį.

Užduoties paskirtis – sudaryti sąlygas mokiniams geriau vienas kitą pažinti ir mokytis mandagiai bendrauti, geriau pažinti klasės draugus.

Užduotis. Pasikalbėjęs su suolo draugu parenk jo muzikinių interesų pristatymą. Pristatymo trukmė – iki 3 minučių. Gali pasinaudoti šiais klausimais:

Ar tau patinka muzika?

Kokia muzika tau patinka?

Įvardink mėgstamiausią atlikėją ar grupę. Kodėl jų muzika tau patinka?

Kokia muzikine veikla tu užsiimi?

Ar tavo šeimoje kas nors muzikuoja? Jei taip – papasakok plačiau.

Kokia muzikine veikla norėtum užsiimti?

Apibendrink gautą informaciją naudodamasis šia forma:

Sužinojau, kad.....

Didžiausią įspūdį man padarė tai, jog.....

Nustebino tai, jog.....

Pasirodė keista, kad.....

Užduoties atlikimo eiga. Pateikdamas užduotį mokytojas turėtų pasikalbėti su mokiniais apie mandagaus pokalbio taisykles. Supažindinus mokinius su užduotimi ir pateikus (padalinus padaugintus lapus ar demonstruojant ekrane) pagalbinę medžiagą, mokiniai pradeda kalbėtis su suolo draugu. Iš viso pokalbiui skiriama 10 minučių – po 5 minutes kiekvienam paklausinėti. Po to skiriamos dar 5 minutės gautai informacijai apibendrinti ir pristatymui žodžiu parengti.

Atsižvelgiant į mokinių nusiteikimą pristatymai žodžiu gali būti atliekami tą pačią ar kitą pamoką.

Kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus kūrybos vertinimas

Užduotis skirta 10 klasės mokiniams.

Užduočiai atlikti skiriama 20 minučių.

Užduoties paskirtis – mokytis gerbti kitų žmonių įsitikinimus, pažiūras, argumentuoti savo nuomonę.

„Panteistinė oratorija“ dainininkams, aktoriams ir instrumentiniam ansamblui (1970) dabar dažnai laikoma tikrai modernios lietuviškos muzikos atspirties tašku. Tačiau anuomet ši oratorija atrodė tokia „pagoniška“ grėsminga ir paneigianti visus „normalios“ muzikos atributus, jog priešišku kolegų bei valdžios buvo palaikyta nesusipratimu – jeigu ne įžūliu akibrokštu; turėjo

praeiti dvylika metų po pirmojo oratorijos pristatymo uždaroje perklausoje, kol tapo įmanoma ją pirmą kartą atlikti viešai (šią premjerą parengė Šarūno Nako vadovaujamas Vilniaus naujosios muzikos ansamblis). Kutavičiaus kūryba buvo tokia į nieką nepanaši, kad tarp visų lietuvių kompozitorių jis sulaukė kone daugiausia nesupratimo ir trukdymų, taip pat ir dėl vėlesnių savo kūrinių. „Taikaisi į „Varšuvos rudenį“, bet niekuomet ten nepateksi, nes tokių durnių pilnas pasaulis“, – šaukė vienas kultūros valdininkas ir „žymus kompozitorius“ po „Panteistinės oratorijos“ perklausos. „Ką, aš atėjau keturių natų klausyt?“ – bjaurėjosi kitas Kutavičiaus kolega po aštuoneriais metais vėliau sukurtų „Paskutinių pagonių apeigų“ premjeros. Dar kitas muzikas, dabar žinomas atlikėjas ir entuziastingas Kutavičiaus kūrybos propaguotojas, apie jo Pirmąjį styginių kvartetą (1971) sakė: „Tokią muziką tik pliauskomis groti – kam kankinti instrumentus?“ Dabar sunku patikėti, kad prieš dvidešimtį metų vykęs koncertas, kuriame skambėjo Kutavičiaus oratorija „Iš jotvingių akmens“ (šalia Felikso Bajoro ir Osvaldo Balakausko kūrinių), baigėsi skandalu ir susistumdymais salėje. Tačiau Kutavičius niekuomet nesiekė stulbinti ar šokiruoti; jis tiesiog buvo kitoks ir ėjo savo keliu. Nors kaltinimuose – „čia visai ne muzika“ – buvo lašas tiesos. Dažnai juk sakoma, jog Kutavičius iš esmės remiasi tokiais dalykais, kurie gan toli nuo pačios muzikos – kalba, ritualu, senąja architektūra ar lietuviškų audinių ornamentais, – tarsi archeologas, rekonstruojantis priešistorinius, pamirštus senosios kultūros sluoksnius.“

(Lithuanian Music Link, No. 11. 2005 m. spalio / 2006 m. kovas. Iš anglų k. vertė Sonata Zubovienė.

Užduotis. Perskaitykite aukščiau pateiktą tekstą, kuriame aprašomas visuomenės požiūris į žymaus lietuvių kompozitoriaus Broniaus Kutavičiaus kūrybą. Pagrindžiančiais teiginiais iš perskaityto teksto užpildykite lentelę:

Kompozitoriaus B. Kutavičiaus kūrybos vertinimas	
Praeityje	Dabar

Perskaite ir išanalizavę šį tekstą parašykite trumpą pastraipą teiginiais iš perskaityto teksto pagrįsdami, kodėl reikia **gerbti** ne tik savo, bet ir **kitų įsitikinimus**.